

Γέλιο είναι η αυθόρμητη έκφραση της ευχάριστης διάθεσης, που εκδηλώνεται με συσπάσεις των μυών του προσώπου, κυρίως στην περιοχή του στόματος, και συνοδεύεται συνήθως από ηχηρές εκπνοές.

Χιούμορ είναι η ικανότητα να αντιμετωπίζει κανείς την πραγματικότητα με εύθυμη διάθεση, παρουσιάζοντας τις διάφορες καταστάσεις με φαινομενική σοβαρότητα και αδιαφορία, πίσω από τις οποίες κρύβεται η σάτιρα και η άκακη ειρωνεία.

Σάτιρα είναι λογοτεχνικό είδος που διακωμωδεί με δηκτικό τρόπο τα δημόσια ή ιδιωτικά ήθη, χαρακτήρες ανθρώπων και τα κακώς κείμενα μιας κοινωνίας.

ΣΤΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

- Αποκαλύπτει, αλλά και καλλιεργεί τον πνευματικό κόσμο του ανθρώπου. Για να γίνει κατανοητό το χιούμορ και το αστείο, απαιτείται υψηλό πνευματικό επίπεδο. Διαφορετικά, καταλήγει σε παρεξήγηση.
- Κάνει οικείο το αγήσιαστο, αποδεικνύει τη γελοιότητα του σοβαροφανούς και γενικότερα απομυθοποιεί τα πράγματα.
- Αποδεικνύει την εσωτερική ελευθερία του ανθρώπου, γιατί καθίσταται μια αυθόρμητη και ανυπόκριτη έκφραση.
- Προβάλλει τον κόσμο υπό διαφορετικό πρίσμα και διευκολύνει την αντιμετώπιση δύσκολων στιγμών.
- Το χιούμορ φανερώνει καλόβουλα κίνητρα και συμβάλλει στην επιτυχία της κριτικής.
- ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΛΑΪΚΕΣ Ή ΚΑΛΗΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ (ΑΝΕΚΔΟΤΟ, ΚΩΜΩΔΙΑ, ΔΙΗΓΗΣΗ) ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΕΙ ΚΑΙ ΕΡΕΘΙΖΕΙ ΤΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ.
- Αποτελεί άριστη παιδαγωγική μέθοδο στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινωνία.

ΣΤΟΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

- Το γέλιο, ή έστω ένα αγλό χαμόγελο, αποκαλύπτει τον ψυχικό κόσμο του ανθρώπου.
- Αποδιώχνει το άγχος, τονώνει την αισιοδοξία, ενισχύει την ψυχική δύναμη του ανθρώπου.
- Εκφράζει την ξεγνοιασιά και την ανεμελιά.
- Ο γελαστός είναι άνθρωπος καλοσυνάτος, ανοιχτός στη ζωή, συγκαταβατικός, άνθρωπος της προσφοράς.

ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

- Εκφράζει και υλοποιεί την κοινωνικότητα του ανθρώπου, γιατί σπάνια γελά κανείς μόνος του.
- Με τη σάτιρα και το σαρκασμό επαναφέρει στην τάξη εκείνον που ενεργεί αντικοινωνικά.
- Το γέλιο αποτελεί συλλογική διαδικασία, ενισχύει τη διαπροσωπική επικοινωνία και περιορίζει τάσεις εγωισμού.
- Η ευαισθησία και το κατάλληλο κλίμα που διαμορφώνεται με το γέλιο συντελούν στην επιτυχήστερη και ευκολότερη προσέγγιση των ανθρώπων.
- Καθιστά το άτομο πιο αγαπητό και ευχάριστο, γιατί καταργεί τις κοινωνικές τυπικότητες και αγκυλώσεις.
- Με το γέλιο, τα πράγματα αντιμετωπίζονται ευχάριστα και πιο αποτελεσματικά, οι άνθρωποι γίνονται ευδιάθετοι, περισσότερο συμμετοχικοί και πρόθυμοι.

ΣΤΟΝ ΚΑΛΗΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

- Το γέλιο αποτελεί μέσο και χώρο σημαντικής καλλιτεχνικής δημιουργίας (σάτιρα, κωμωδία, θεατρική επιθεώρηση, μίμος, κ.λπ.).
- Η εκδοχή του ποικίλλει στις διάφορες μορφές της τέχνης (θέατρο, κινηματογράφος, σκίτσο, λογοτεχνία, κ.λπ.).

ΣΤΟΝ ΗΘΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

- Συνυπάρχει με την καλοσύνη, την αγάπη, την ανιδιοτέλεια, την πραότητα, την αισιοδοξία, στοιχεία που σηματοδοτούν μια ηθικά υγιή στάση ζωής.
- Εξαγνίζει τον άνθρωπο από τα πάθη και τις κακίες.
- Με τον αυτοσαρκασμό, ο άνθρωπος φτάνει στην αυτογνωσία και συμφιλιώνεται με τα ελαττώματα και τις αδυναμίες του.

Στον πολιτικό τομέα:

• Η αποκαλυπτική και ανατρεπτική δύναμη του κωμικού στοιχείου καθίσταται όπλο αντιμετώπισης του δογματισμού και του αυταρχισμού.

Στο βιολογικό τομέα:

• Το γέλιο χρησιμοποιείται ως μέθοδος θεραπείας (γελωτο-θεραπεία) με αξιοσημείωτα αποτελέσματα.

Συγκεκριμένα:

- αυξάνει την πρόσληψη οξυγόνου.
- ενισχύει την αντοχή της καρδιάς και των πνευμόνων.
- χαλαρώνει τους μύς.
- βελτιώνει την κυκλοφορία του αίματος.
- ευνοεί τον ήρεμο και χαλαρό ύπνο.

Θετικές συνέπειες:

- Η εποικοδομητική και καλοπροαίρετη σάτιρα βοηθά τον άνθρωπο στην απόκτηση αντικειμενικής άποψης για τον εαυτό του.
- Το άτομο ή το κοινωνικό σύνολο κατανοεί τις ειλικρινείς προθέσεις του σατιρικού, δεν παρεξηγείται και προβαίνει στη διόρθωση των κακώς κειμένων.
- Η πολιτική και κοινωνική σάτιρα γίνεται αφορμή για κοινωνικοπολιτικές βελτιώσεις.
- Αυτός που ασκεί τη σάτιρα ωφελείται επίσης, διότι υποχρεώνεται να τηρεί τα όρια μεταξύ σάτιρας και προσβολής. Παράλληλα, ο σατιρικός αυτοσαρκάζεται και οδηγείται με αυτόν τον τρόπο στην αυτογνωσία.

Αρνητικές συνέπειες:

- Ενέχει αρκετή δόση κακίας, η οποία οδηγεί σε προκλητική και προσβλητική συμπεριφορά εις βάρος των άλλων.
- Εστιάζει σε αδυναμίες και προσωπικά ελαττώματα με τρόπο καυστικό και με στόχευση όχι τη βελτίωση, αλλά την προσβολή. Αυτού του είδους η σάτιρα χαρακτηρίζεται κακόβουλη και φανερώνει το χαμηλό πνευματικό επίπεδο του ανθρώπου που την ασκεί.
- Η ευθυμία του σατιρικού πηγάζει ενίοτε από μία αποκρουστική αντίληψη υπεροχής και ναρκισσισμού, η οποία τον καθιστά τελικά αντιπαθή.

Για Ποιους Λόγους οι Άνθρωποι Σήμερα Γελούν Όλο και Λιγότερο;

Το γέλιο στην εποχή μας λιγοστεύει σταδιακά ή μεταβάλλεται η ποιότητα και η σκοπιμότητά του:

- Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από ατομικισμό και εσωστρέφεια, στοιχεία που δεν προωθούν το γέλιο.
- Το γέλιο του αλλοτριωμένου σύγχρονου ανθρώπου είναι ο σαρκασμός για τη δυστυχία του άλλου.
- Το κωμικό στοιχείο κακοποιείται στα πλαίσια της κακής, λαϊκίζουσας, μαζοποιημένης και βιομηχανοποιημένης ψυχαγωγίας των ΜΜΕ και του εμπορικού θεάτρου.
- Η έλλειψη ολοκληρωμένης παιδείας, η οποία ευαισθητοποιεί το άτομο, ενισχύει τη βάνουση πρόκληση του γέλιου και τη χαμηλής ποιότητας κωμωδία.

Το χιούμορ νοείται ως θετικό στοιχείο για τη σχολική ζωή, γιατί:

- διαμορφώνει ευχάριστο κλίμα, απαραίτητο για τη διαδικασία της μάθησης.
- υποστηρίζει τη σύναψη φιλικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών.
- συσφίγγει τις σχέσεις διδασκόντων και διδασκομένων. Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για δημιουργικό διάλογο και αποτελεσματική συνεργασία.
- επιτυγχάνει τη συνειρμική σύνδεση του ευχάριστου με τη γνώση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ζωηρότερη εντύπωσή της στη μνήμη του μαθητή.
- σε στιγμές κούρασης και υπερβολικής έντασης αποφορτίζει την κατάσταση και συνεπικουρεί στην ομαλότερη πορεία του μαθήματος.
- η αίσθηση του χιούμορ θεωρείται ένδειξη ευφυΐας και αισθητικής αγωγής.
- ως μέσο παρατήρησης και σωφρονισμού καθίσταται η πλέον αβλαβής και αποτελεσματική μέθοδος. Αρκεί, βέβαια, να μην πάρει τη μορφή προσβολής, αν μάλιστα λάβουμε υπ' όψη μας τους υπερβολικά ευαίσθητους νέους.

Η βλοσυρότητα δεν ισοδυναμεί με σοβαρότητα. Συνεπώς, ούτε η σοβαρότητα δεν είναι ανάγκη να συνδέεται με τη βλοσυρότητα, διότι:

- Η σοβαρότητα έχει να κάνει με τη συγκρότηση της προσωπικότητας του ανθρώπου.

- Είναι στοιχείο του εσωτερικού κόσμου, εκφράζει μια φιλοσοφία και ένα σταθερό τρόπο αντιμετώπισης των καταστάσεων στη ζωή.

- Εκδηλώνεται με την επιμέλεια και την υπευθυνότητα στην εκτέλεση ενός έργου, καθώς και με την αξιοπρέπεια της συμπεριφοράς.

- Αποσπά το σεβασμό και την αναγνώριση των άλλων.

- Το βλοσυρό ύφος αποτελεί στιγμιαία, εξωτερική και προσωποειδή έκφραση. Δεν εκφράζει εν γένει τον εσωτερικό κόσμο, παρά το στιγμιαίο συναίσθημα της οργής.

- Δεν αποσπά το σεβασμό. Αντίθετα, μπορεί να γίνει αφορμή αρνητικών σχολίων και χλευασμού.

Πώς Μπορεί να Ασκηθεί μια Αγωγή του Γέλιου στο Σχολείο;

- Με τη διδασκαλία συγκεκριμένων χιουμοριστικών και σατιρικών κειμένων (αποσπάσματα κωμωδιών, ευθυμογραφήματα, χρονογραφήματα κ.λπ.).
- Μέσω της ειδικότερης ενασχόλησης των μαθητών με το θέμα της επίδρασης του κωμικού στοιχείου και του γέλιου στη ζωή των ανθρώπων.
- Με την αξιοποίηση του χιούμορ μέσα στην τάξη, κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας.
- Μέσω της παρακολούθησης ή της παρουσίασης από τους ίδιους τους μαθητές κωμικών θεατρικών παραστάσεων.